

หัวข้อวิจัย การพัฒนาและถ่ายทอดความสามารถทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน
ด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นบนพื้นฐานของความพอเพียง
ของหมู่บ้านสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อผู้วิจัย ดร.ณัฐินี ทองดี อาจารย์อานรรต ใจสำราญ
อาจารย์ธวัชมน โกวิทวนิชภัณฑ์ อาจารย์อภิรดี เนติรังสีวัชรา
อาจารย์กมลพรรณ นวลอนันต์ อาจารย์ปราวตา พรหมเสน
อาจารย์จุฑาทิพย์ สุทธิเทพ อาจารย์เมธี ทองดี

หน่วยงาน โปรแกรมวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและธุรกิจบริการ
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ปีที่ทำวิจัยเสร็จ 2552

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ กระตุ้นให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนของหมู่บ้านสินค้าหนึ่ง
ตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่เป้าหมายเกิดการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและ
ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มและเกิดเครือข่ายทางการท่องเที่ยวที่มีทิศทาง เป้าหมายและ
กลยุทธ์ รวมทั้งแผนปฏิบัติการในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ
ของภาคีทางการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง และเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ ผลิตานภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น
ตลอดจนยกระดับการแข่งขันเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวใน
ปัจจุบันได้

ในการวิจัยครั้งนี้โดยศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2550-2551 โดยผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษา
จำนวน 5 พื้นที่ จาก 5 อำเภอในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ พื้นที่บ้านเมืองเก่า ตำบลโคกราช อำเภอสูงเนิน
พื้นที่บ้านมาบกราด ตำบลโคกกระชาย อำเภอครบุรี พื้นที่บ้านใหม่ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอหนองบุญมาก
พื้นที่บ้านกอก ตำบลพลับพลา อำเภอโชคชัย และพื้นที่บ้านดู่ ตำบลเมืองปัก อำเภอปักธงชัย โดยในการ
กำหนดพื้นที่ในการศึกษานี้มีเกณฑ์ในการกำหนด 3 ประการ คือ ประการที่ 1 ต้องเป็นพื้นที่ที่ชุมชนมี
ความต้องการในการพัฒนา ประการที่ 2 หน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องที่เป็นภาคีทางการท่องเที่ยวต้องเห็น
ด้วย และประการสุดท้าย คือ ชุมชนต้องมีศักยภาพที่เป็นต้นทุนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์
เพียงพอต่อการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

กระบวนการในการพัฒนาและถ่ายทอดความรู้ทั้ง 5 พื้นที่ของการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาได้ 7 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการค้นหาคีย์ภาพของคนและชุมชน ตลอดจนความพร้อมด้านการท่องเที่ยว ขั้นตอนการศึกษาและค้นหาข้อมูลและค้นหากระบวนการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันชุมชน ขั้นตอนการประเมินเอกลักษณ์ของชุมชน ขั้นตอนการสร้างความพร้อมและการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็นการติดอาวุธทางความรู้และความคิดให้แก่ชุมชน ขั้นตอนการพัฒนาสินค้าด้านการท่องเที่ยวและบริการ ขั้นตอนการยกระดับความสามารถด้านการบริการและการตลาด ขั้นตอนการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุง และขั้นตอนการจัดการความรู้โดยการถ่ายทอดความรู้สู่สมาชิกในเครือข่าย โดยในขั้นตอนทั้ง 7 ขั้นนี้ ผู้วิจัยมีการดำเนินงานและจัดกิจกรรมที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ขึ้นอยู่กับต้นทุนและศักยภาพทางการท่องเที่ยว ตลอดจนความต้องการของชุมชนที่มีต่อกิจกรรมหรือกระบวนการ ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดที่จัดขึ้นมีทั้งสิ้น 24 กิจกรรม

ผลการดำเนินการวิจัย สามารถสรุปรายพื้นที่ ดังนี้

พื้นที่บ้านเมืองเก่า ตำบลโคกราช อำเภอสูงเนิน มีต้นทุนที่เป็นทรัพยากรที่เป็นเอกลักษณ์ในด้าน "แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตและประวัติศาสตร์" และรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของพื้นที่ที่ได้จากการพัฒนา คือ การจัดการโฮมสเตย์ ซึ่งต่อมาได้รับการผ่านประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาดูงานและการเรียนรู้ สำหรับปัจจัยด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีทางการท่องเที่ยวพบว่าประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐระดับอำเภอ และท้องถิ่นมีความมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง และปัจจัยสู่ความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้ คือ ภาวะผู้นำหรือการมีผู้นำที่เข้มแข็ง เป็นที่ยอมรับ และการมีหน่วยงานในพื้นที่เห็นความสำคัญและส่งเสริมในเรื่องของการท่องเที่ยว ตลอดจนความเข้มแข็งและการเกาะเกี่ยวกันอย่างเหนียวแน่นของคนในชุมชน

พื้นที่บ้านมาบกราด ตำบลโคกกระชาย อำเภอครบุรี มีต้นทุนที่เป็นทรัพยากรที่เป็นเอกลักษณ์ในด้าน "แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางธรรมชาติและการท่องเที่ยวแบบผจญภัย" และรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของพื้นที่ที่ได้จากการพัฒนา คือ การจัดการโฮมสเตย์ ที่ผ่านประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และการจัดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สำหรับปัจจัยด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีทางการท่องเที่ยวพบว่าประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐระดับอำเภอ และท้องถิ่นมีความมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง และปัจจัยสู่ความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้ คือ ภาวะผู้นำหรือการมีผู้นำที่เข้มแข็ง เป็นที่ยอมรับ และการมีหน่วยงานในพื้นที่เห็นความสำคัญและส่งเสริมในเรื่องของการท่องเที่ยว ตลอดจนความเข้มแข็งและการเกาะเกี่ยวกันอย่างเหนียวแน่นของคนในชุมชน

พื้นที่บ้านกอก ตำบลพลับพลา อำเภอโชคชัย มีต้นทุนที่เป็นทรัพยากรที่เป็นเอกลักษณ์ในด้าน "แหล่งท่องเที่ยวภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตชนบท" และรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของพื้นที่ที่ได้จากการพัฒนา คือ การเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักท่องเที่ยว สำหรับปัจจัยด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีทางการท่องเที่ยวพบว่าประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐระดับอำเภอ และท้องถิ่นมีความมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยสู่ความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้ คือ ภาวะผู้นำหรือการมีผู้นำที่เข้มแข็ง เป็นที่ยอมรับ และการมีหน่วยงานในพื้นที่เห็นความสำคัญ และส่งเสริมในเรื่องของการท่องเที่ยว

พื้นที่บ้านดู่ ตำบลเมืองปัก อำเภอปักธงชัย มีต้นทุนที่เป็นทรัพยากรที่เป็นเอกลักษณ์ในด้าน "แหล่งท่องเที่ยวภูมิปัญญาท้องถิ่นและสินค้าหัตถกรรม" และรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของพื้นที่ที่ได้จากการพัฒนา คือ การเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับงานหัตถกรรม สำหรับปัจจัยด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีทางการท่องเที่ยวพบว่าประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐระดับอำเภอ และท้องถิ่นมีความมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยสู่ความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้ คือ การมีหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น และความเข้มแข็งและการเกาะเกี่ยวกันอย่างเหนียวแน่นของคนในชุมชน

พื้นที่บ้านใหม่ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอหนองบุญมาก มีต้นทุนที่เป็นทรัพยากรที่เป็นเอกลักษณ์ในด้าน "แหล่งเรียนรู้ วิถีชีวิตและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร" และรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของพื้นที่ที่ได้จากการพัฒนา คือ การจัดการโฮมสเตย์ และการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สำหรับปัจจัยด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีทางการท่องเที่ยวพบว่าประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐระดับอำเภอและท้องถิ่นมีความมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยสู่ความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้ คือ ภาวะผู้นำหรือการมีผู้นำที่เข้มแข็ง เป็นที่ยอมรับ และความเข้มแข็งและการเกาะเกี่ยวกันอย่างเหนียวแน่นของคนในชุมชน

Title	Development and transfer of competitiveness for the community enterprise in cultural tourism based on local wisdom knowledge and sufficient of One Tambon One Product (OTOP) Village, Nakhon Ratchasima province	
Researcher	Dr.Nattinee Thongdee (Sriwongtrakul) Mr. Armut Jaisamran	
	Mr.Thanawat Kowitvanichaphan	Mrs.Apiradee Nathirungsriwatchara
	Mrs.Kamontad Nuan-anat	Mrs.Prita Promsen
	Mrs.Jithatip Sutthitep	Mr.Metee Thongdee
Institute	Program of Tourism Industry and Services Business Faculty of Management Sciences Nakhon Ratchasima Rajabhat University	
Year	2009	

This research aims 1) to encourage the local community enterprise network of One Tambon One Product (OTOP) village to developed cultural tourism and local wisdom tourism 2) to achieve clustering and networking of tourism stakeholders in research areas for enhance tourism competitiveness 3) to promote the collaboration of tourism stakeholders and 4) to transfer knowledge and combining knowledge of local people to enhance competition and tourist satisfaction.

This research conducted during the years 2007 to 2008. This study focus on develop and transfer knowledge about cultural tourism in five OTOP village communities of five districts, Nakhon Ratchasima province. These five OTOP villages are Ban Korat village, Korat sub-district, Song Neon district, Ban Kok village, Pubpla sub-district, Chock Chai district, Ban Du village, Muang Puk sub-district, Pak Thongchai district, Ban Mai village, Nongboonmak sub-district Nongboonmak district, and Ban Mabkard village, Kokkachai sub-district, Konburi district.

From this study, researcher can be concluded the process of cultural tourism development of these OTOP villages into 7 steps are: collecting and finding the potential of cultural tourism resources of each OTOP communities, collecting and synthesis of secondary data from the documents which is relate to this research topic, identify and assessment of cultural significance of each area, transfer knowledge of sustainable cultural tourism development for local people of the study areas, developing the elements of

cultural tourism such as cultural tourism product, marketing, facilities and skills of local people in services, to enhance capabilities in tourism marketing and service of local people to enhance competitiveness, tourism evaluation process to improve performance, and knowledge management in cultural tourism development of rural areas.

The results of this study can be summarized are as follows:

Ban Korat village, Korat sub-district, Song Neon district was found the significance of cultural tourism resources is "Way of life tourism and historical tourism". The pattern of tourism services in this area are homestay standard (certified by Tourism and Sport Ministry), historical tourism and tourist destination for learning tourism about sufficiency economy. Key success of cultural tourism development of this area are high level of collaborate and participate of local people and local government and the strong village leader who has leadership and acceptable form local people is the one key success factor. Moreover, understanding and supporting of local governors in cultural tourism development is very important to this development as well as strengthen of the people in the community.

Ban Mabkard village, Kokkachai sub-district, Konburi district can identify the significance of cultural tourism resources is "ecotourism and soft adventure tourism". The pattern of tourism services in this area are homestay standard (certified by Tourism and Sport Ministry), tourism in the natural destination. Key success of cultural tourism development of this area are high level of collaborate and participate of local people and local government and the strong village leader who has leadership and acceptable form local people is the one key success factor. Moreover, understanding and supporting of local governors in cultural tourism development is very important to this development as well as strengthen of the people in the community.

Ban Kok village, Pubpla sub-district, Chock Chai district can identify the significance of cultural tourism resources is "local wisdom tourism and rural tourism". The pattern of tourism services in this area is learning and studying local wisdom tourism. Key success of cultural tourism development of this area are middle level of collaborate and participate of local people and local government and the strong village leader who has leadership and acceptable form

local people is the one key success factor. Moreover, understanding and supporting of local governors in cultural tourism development is very important to this development.

Ban Du village, Muang Puk sub-district, Pak Thongchai district can identify the significance of cultural tourism resources is "local wisdom tourism, rural tourism and local handicraft tourism". The pattern of tourism services in this area is learning and studying local wisdom tourism especially in silk production. Key success of cultural tourism development of this area are middle level of collaborate and participate of local people and local government and the strong village leader who has leadership and acceptable form local people is the one key success factor. Moreover, understanding and supporting of local governors in cultural tourism development is very important to this development.

Ban Mai village, Nongboonmak district can identify the significance of cultural tourism resources is "rural learning tourism and agricultural tourism". The pattern of tourism services in this area are homestay standard (certified by Tourism and Sport Ministry) and agricultural tourism. Key success of cultural tourism development of this area are middle level of collaborate and participate of local people and local government and the strong village leader who has leadership and acceptable form local people is the one key success factor. Moreover, understanding and supporting of local governors in cultural tourism development is very important to this development as well as strengthen of the people in the community.